

Havainnot tilaajavastuuvalvonnasta

Ylitarkastaja Joonas Heinilä

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

@tervettatyota

Tilaajavastuulaki

- Tilaajavastuulakia valvoo koko Suomen osalta Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue
- Tilaajavastuulaki on ennen kaikkea tilaajille työkalu, jolla varmistetaan sopimuskuppaneiden velvoitteidenhoito ja samalla ennalta ehkäistään harmaata taloutta
- Koskee Suomessa tehtäviä töitä

Raja-arvot

- Alihankinta- tai vuokratyö, tilaajan tiloissa tai työkohteessa, vastiketta vastaan ja toimialasta riippumatta
- Koskee yksittäisiä sopimuksia; raja-arvoja laskettaessa työn katsotaan jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos se perustuu peräkkäisiin tai lyhyin keskeytyksin jatkuviin sopimuksiin

Vuokratyössä

- 10 työpäivää
- Työnantajakohtainen → 4 työntekijää 3 työpäiväksi = 12 työpäivää

Alihankinnassa

- 9 000 euroa, alv 0 %

Tilaaajan selvitysvelvollisuus (5 § ja 5 a §)

- Ennen kuin tilaaja tekee sopimuksen vuokratyönkäyttöä tai alihankintaan perustuvaa työtä koskien, tilaajan on hankittava omilta sopimuskumppaneiltaan:
 - 1) selvitys verorekisterimerkinnöistä
 - 2) kaupparekisteriote
 - 3) veronmaksuasioita koskeva todistus
 - 4) työntekijöiden eläkevakuuttamista koskeva todistus
 - 5) selvitys sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista
 - 6) selvitys lakisääteisen työterveyshuollon järjestämisestä Suomessa
 - 7) todistus tapaturmavakuutuksen ottamisesta (rakentamistoiminnassa)

Selvitysten oltava alle 3 kuukauden sisään päivättyjä sopimuksen tekohetkeen nähden

- Pitkissä tarjousprosesseissa selvitykset uusittava sopimusta tehtäessä

Selvitykset säilytettävä vähintään 2 vuotta sopimusta koskevan työn päättymisestä

Ulkomainen yritys sopimuskumppanina

- Selvitykset tulee hankkia ulkomaisen yrityksen lähtömaan lainsäädännön mukaisina todistuksina
- Mikäli ulkomaisella yhteisöllä on Y-tunnus Suomessa, tulee lähtömaan selvitysten lisäksi hankkia:
 - Suomen verorekisterimerkintöjä koskeva selvitys (esim. ote yritystietojärjestelmästä www.ytj.fi) → tilaaja pystyy itse hankkimaan tämän
 - JA veronmaksuasioita koskeva todistus Suomesta → sopimuskumppanin on pyydettävä se itse Suomen Verohallinnolta ja toimitettava tilaajalle

Lähetettyjen työntekijöiden A1-todistukset

- Lähetettyjen työntekijöiden osalta työntekijäkohtaiset A1-todistukset (korvaavat eläke- ja tapaturmavakuuttamista koskevat todistukset) tulee hankkia ennen työn aloittamista
- Lähetettyjen työntekijöiden osalta edellytettävä kirjallisesti sopimusta tehdessä, että kaikista lähetetyistä työntekijöistä toimitetaan sosiaaliturvan määräytymistä (eläke- ja tapaturmavakuuttamista) koskevat todistukset koko sopimuksen ajalta → oleellista on se, että tilaaja lisää asian joko sopimus pohjaan tai muulla tavoin kirjallisesti edellyttää sopimuspuolta toimittamaan työn aloittamisen jälkeen tulevilta työntekijöiltä A1-todistukset → asia on kirjattava niin selkeästi, että sopimuspuoli ymmärtää mitä tällä kirjauksella tarkoitetaan
- Mikäli ei ole saatu A1-todistuksia, lähetetyille työntekijöille tulee ottaa eläke- ja tapaturmavakuutukset Suomessa suomalaisissa vakuutusyhtiöissä
- Rakentamistoiminnassa jatkuva velvoite valvoa, että A1-todistukset on kaikilta työntekijöiltä koko sopimussuhteen ajalta

A1-todistusten muoto

- A1-todistukset ovat vakionuotoisia; sisältö sama kaikissa maissa
- Kolme sivua; henkilökohtainen
- Keskeisiä kohtia:
 - Kohdassa 1 henkilötiedot, josta näkee kenelle kyseinen A1-todistus on myönnetty
 - A1-todistuksen voimassaoloaika selviää kohdista 2.2 ja 2.3
 - Kohta 3 kertoo aseman, jonka perusteella työskennellään (esim. 3.1 Lähetetty työntekijä)
 - Jos täppä on kohdassa 4.1.1, kyseessä palkansaaja → 4.2 alkaen tiedot työnantajayrityksestä → HUOM!
Voi paljastaa ketjun!
 - Kohdassa 5 työkohteet, jotka ovat olleet tiedossa todistusta haettaessa (ei merkitystä hyväksyttävyyteen)
 - Kohdassa 6 myöntävän tahon tiedot; 6.10 käy ilmi päivämäärä, jolloin todistus on myönnetty
 - Tunnistetietoja maista riippuen on tai ei ole; Virossa kaikissa kolmessa sivussa sama tunniste ylhäällä oikealla, muotoa SKA (A1-todistukset myöntävän Sotsiaalkindlustusametin lyhenne), myöntövuotta kuvaava luku (tänä vuonna 21) ja juokseva numerointi, esim. SKA21000001 → tunnistetiedot voivat olla myös esim. vasemmassa alalaidassa, kuten Liettuassa (muotoa nr. 1234)
 - A1-todistuksen kolmesta sivusta toistuu teksti, josta käy ilmi, että kyseessä on todistus sovellettavasta sosiaaliturvalainsäädännöstä. Neljän yleisimmän Suomeen lähetettävän maan osalta todistusta tarkoittavat sanat ovat Virossa tõendi, Puolassa zaświadczenie, Saksassa Bescheinigung ja Liettuassa pažymėjimas.

Lähetettyjen työntekijöiden työterveyshuollon järjestäminen

- Laissa ei ole ajallisia poikkeusperusteita → kun työskennellään yksikin työpäivä Suomessa, on lakisääteinen työterveyshuolto järjestettävä (koskee niin suomalaisia kuin ulkomaisia työnantajia)
- Sopimusoikeudellisesti tilaaja voi sopia Suomessa toimivan työterveyshuollon palveluntarjoansa kanssa, että tilaajan oman lakisääteisen työterveyshuollon piiriin otetaan komennuksen ajaksi esim. virolaisen yrityksen Virosta määrääjäksi Suomeen lähettämät työntekijät

Lain työntekijöiden lähettämisestä (447/2016) perusteella työterveyshuoltolakia sovelletaan myös lähetettyihin työntekijöihin

Työterveyshuoltolaki (1383/2001) edellyttää, että lakisääteinen työterveyshuolto tulee järjestää Suomessa

Työterveyshuollon riittävä selvittäminen

- Tilaajavastuulain näkökulmasta on 3 tapaa:

- 1) soveltuvin osin kopio työterveyshuoltosopimuksesta (riittää sivu, josta käy ilmi, että yritys x on järjestänyt lakisääteisen työterveyshuollon paikassa y – tähän erikseen päiväys, josta selviää, että tilaaja on saanut sen 3 kk sisään sopimuksen solmimiseen nähden).
- 2) Sopimuskumppanin antama vapaamuotoinen selvitys esim. sähköpostilla, jossa sopimuskumppaniyritys ilmoittaa, että on järjestänyt lakisääteisen työterveyshuollon Kajaanin kaupungin toimesta.
- 3) Voi olla tilanne, että sopimuksen tekohetkellä sopimuskumppanilla ei ole työntekijöitä, mutta sopimuksen laatu ja laajuus huomioiden on ilmeistä, että sopimuksen mukaisia töitä tekemään tarvitaan työntekijöitä. Sopimuksen tekohetkellä sopimuskumppanilla ei ole vielä velvollisuutta olla työterveyshuoltoa, mutta se pitää järjestää siitä päivästä alkaen, kun työntekijä/työntekijät aloittavat. Tällaisessa tapauksessa sopimuksen tekohetkellä riittävä selvitys on sopimuskumppanin vapaamuotoinen esim. sähköposti, jossa ilmoitetaan, että yritys A tulee järjestämään lakisääteisen työterveyshuollon paikassa B.

Laiminlyöntimaksu ja korotettu laiminlyöntimaksu (tilaajavastuulain 9 §)

- Tilaaja on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos se on laiminlyönyt 5 tai 5 a §:n selvitysvelvollisuuden 2 050 € - 20 500 €
- Tilaaja on velvollinen maksamaan korotettua laiminlyöntimaksua, jos se on
 - Tehnyt sopimuksen liiketoimintakieltoon määrätyn elinkeinonharjoittajan kanssa tai yrityksen kanssa, jonka yhtiömies, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai tällaisiin rinnastettavassa asemassa oleva on määrätty liiketoimintakieltoon
 - Tehnyt sopimuksen tietoisena siitä, ettei sopimuksen toisella osapuolella ole tarkoitus täyttää lakisääteisiä maksuvelvoitteitaan 20 500 – 66 500 €
- Laiminlyöntimaksu on sopimuskohtainen; yhdelle tilaajalle voidaan määrätä useita laiminlyöntimaksuja yhden tarkastuksen johdosta
- Tilaajaa kuullaan ennen laiminlyöntimaksupäätöstä
- Laiminlyöntimaksupäätöksen tekee Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue

Hyviä käytäntöjä

- Huomio sopimushinnoitteluun – halpa hinta voi johtaa työehtojen polkemiseen
- Ketjutuskielto sopimuksissa
- Sopimusketjun läpinäkyvyys → tiedetään kuka työt tekee ja kenen alihankkijan palveluksessa työntekijät ovat
- Sopimusaikainen tietojen tarkistaminen
- Selvitysten vaatiminen sopimuksissa sekä purkava ehto, jos näitä ei saada
- Ulkomaisten sopimuspuolten kohdalla sosiaaliturvan määräytymisen edellyttäminen sopimustekstiin

Toimivat hallintajärjestelmät

- Sähköinen alusta tilaajavastuuselvitysten tallentamiseen

Selkeä ohjeistus

- Vastuuhenkilöt sopimuksissa
- Riittävän osaamisen varmistaminen

Kysyttävää?

- Kiitos mielenkiinnostanne!
- Seuraa tilaajavastuutiimiä twitterissä: @tilaajavastuu
- Lisätietoa löytyy työsuojeluhallinnon verkkosivuilta:
<https://www.tyosuojelu.fi/harmaa-talous/tilaajavastuu>
<https://www.tyosuojelu.fi/harmaa-talous/tilaajavastuu/sopimus-ulkomaisen-yrityksen-kanssa>

Aluehallintovirasto
Työsuojelu